

26.3.2015

Dnro 492/14

25 Jyväskylän kaupungin lausunto hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi

Asian valmistelija Hannamaija Väkiparta puh. 014 266 3109

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää Jyväskylän kaupungilta lausuntoa hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi (OKM 15/010/2015).

Jyväskylän kaupunki lausuu varhaiskasvatusta koskevan hallituksen esityksen varhaiskasvatuslain luonnoksesta seuraavaa: (Lausuntopyynnön mukaisesti lausunnon keskeinen sisältö on tummennettuna tekstin sisällä.)

1 luku – Yleiset säännökset (1 – 3 §)

Varhaiskasvatuksen käsite on käytössä laajasti kentällä ja perheiden kanssa. Varhaiskasvatus-käsitteen sisällyttäminen lakitekstiin tukee valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman asemaa. **On hyvä, että lakivalmistelussa korostuu lapsen päivän kokonaisuus. Varhaiskasvatuksen käsite on määriteltävä vieläkin tarkemmin suhteessa entiseen päivähoito-käsitteeseen: milloin puhutaan päivähoidosta ja milloin varhaiskasvatuksesta.**

Tavoitteet ovat hyvät ja vaativat, mutta tavoitteissa on hieman päällekkäisyyttä ainakin tavoitteiden 5 ja 8 osalta. Muuta varhaiskasvatusta voisi määritellä tarkemmin avoimen varhaiskasvatuksen osalta. Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle voidaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset, on turha maininta laissa. Alle esiopetusikäistä lasta ei voida kuljettaa varhaiskasvatukseen ilman vanhempia ja tarpeelliset esimerkiksi vammaisen lapsen kuljetukset järjestetään joka tapauksessa.

2 luku – Varhaiskasvatuksen järjestäminen (4 – 11 §)

Hallinnonalan siirron loppuun saattaminen on hyvä asia. Samaan yhteyteen tulisi miettiä muutkin varhaiskasvatukseen liittyvät asiat kuten asiakasmaksujen määräytyminen ja yksityistä varhaiskasvatusta koskevat asiat ja muun muassa palveluseteliasiat varhaiskasvatuksessa ja saada ne mukaan lakiin. Laajemmin lapsiperheiden palvelut jäävät edelleen kuitenkin kahden ministeriön alle: nämä asiat pitäisi nähdä tulevaisuudessa yhtenä palveluna ja polkuna ja mm hoitoaikaperusteiseen maksun määräytymiseen pitäisi tulla pikaisesti yhtenäiset ohjeet.

Varhaiskasvatuslakiin tulisi selkeästi sisällyttää kaikki nyt sosiaalihuollon säädöksiin jäävät asiat. Jos sosiaalihuollon lakeja sovelletaan 1.1.2013 muodossa, niin siitä epämääräisestä tilanteesta ei kukaan ota selvää kun ne lait kuitenkin tulevat muuttumaan matkan varrella ja varhaiskasvatuksen sovellettaisiin tietyn päivämäärän mukaista versiota.

26.3.2015

Varhaiskasvatustilain yhteydessä pitää säätää palvelusetelilaki varhaiskasvatukseen. Ei voi jäädä tulevaisuudessa säädettäväksi erillinen palvelusetelilaki varhaiskasvatusta koskemaan. Palvelusetelilakiin perustuu kaikki palveluseteli-toiminta, joka on kovin erilaista eri sektoreilla ja eri kunnissa.

Asetukseen tulee määritellä terveelliset ruokailuvälit ja tarjottavat ateriat ns päivä-taloissa (klo 6-18 välillä) ja iltataloissa (klo 5-23 välillä) ja ympärivuorokauti- sessa vuorohoidossa. Lain ei kaiketi ole tarkoitus määritellä esimerkiksi kerho- toimintaan pakollista ruokailua.

Koska samaan aikaan valmistellaan hoitoaikaisuutta perusteeksi, niin ei syytä puhua kokopäiväisestä ja osapäiväisestä varhaiskasvatuksesta tai esiopetuksesta.

Päiväkotien tilasuunnittelun normeja tulisi ohjata valtakunnallisesti tarkemmin. Ti- laratkaisuissa tarvitaan tiloja vanhempien ja välttämättömien laissa mainittujen yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Pihasuunnittelua tulisi ohjata lapsen kehitykselliset tarpeet ja tästä varhaiskasvatusta johdettujen ta- voitteiden toteuttaminen.

Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen, liikunnan, kulttuurin, lastensuojelun, neuvolatoiminnan ja muiden tahojen kanssa, mutta miten varmistetaan, että näillä kaikilla tahoilla on myös velvollisuus tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa.

3 luku – Oikeus varhaiskasvatukseen ja osallisuus (12 – 16 §)

Osana osallisuutta ja vaikuttamista toivotaan kirjattavan, että vanhemmille on jär- jestettävä mahdollisuus tutustua lapsensa hoitopäivään esimerkiksi vierailemalla lapsiryhmässä ja seuraamalla lapsiryhmän toimintaa. Mitä oikeasti ja käytännös- sä mahtaa tarkoittaa vanhempien **säännöllinen** osallistuminen yksikön toimin- nan suunnitteluun ja arviointiin ja miten tätä säännöllistä toimintaa sitten arvioi- taisiin.

4 luku – Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa (17 – 22 §)

Tuleeko lakitekstistä tarpeeksi selväksi onko varhaiskasvatus kuntouttavaa toi- mintaa vai pedagogista toimintaa: jääkö kuntoutussuunnitelma edelleen tehtä- väksi vaikka tulee varhaiskasvatussuunnitelma. **Toiveemme olisi edetä enem- män kolmiportaisen tuen suuntaan painopisteen ollessa yleisen tuen suunnassa.** Yleinen tuki ei heijastu lakitekstissä eikä siellä näy inklusiivinen nä- kökulma. Laki voisi ohjata tasa-arvoisempaan suuntaan inklusiivisesta näkökul- masta ja esimerkiksi lähipalvelun näkökulmasta. Jyväskylässä kaikki tuen muo- dot ovat käytössä yleisen tuen puolella kaikkien lasten toiminnassa.

On tarkasti laissa määriteltävä mitä tähän lukuun kirjatut asiat tarkoittavat kaupungin velvollisuuteen suhteessa yksityiseen palveluun. Yksityinen pal- velujen tuottaja voi yleisten syrjinnän vastaisten periaatteiden ja lainsäädännön

26.3.2015

rajoissa päättää, kenen kanssa hän sopimuksen tekee ja minkä sisältöisiä palveluja hän tarjoaa.

5 luku – Menettelysäännökset (23 – 25 §)

Jyväskylän palveluohjausmalli edelleen kehitettynä pitää sisällään tämän pykälän asiat: hyvä kun lakiteksti tulee tukemaan toimintaamme. Palvelutakuu-mallista on Jyväskylässä hyviä kokemuksia kunnallisessa päivähoidossa, mutta on haaste toteuttaa samaa yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

6 luku – Varhaiskasvatuksen suunnittelu, omavalvonta ja arviointi (26 – 30 §)

On hyvä asia, että varhaiskasvatuksen perusteet -asiakirjasta tulee normimuotoinen asiakirja. Jatkumon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen tulisi näkyä selvemmin.

Normimuotoinen varhaiskasvatussuunnitelma tukee laadun arviointia sekä kunnallisissa että yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa. **Se kuka varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta päiväkodissa vastaa on työnjohdollinen asia eikä sen määrittely mielestämme kuulu lakiin.** Laissa voisi mielestämme ainoastaan määritellä lastentarhanopettajan pedagogisen päävastuun. Itse suunnitelmat ja keskustelut ovat enemmän kaikkien työntekijöiden vastuulla sen mukaan kenellä on paras tuntemus lapsesta.

Perhepäivähoidossa lastentarhanopettajan tulisi tarvittaessa tukea perhepäivähoitajaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä: mistä lastentarhanopettaja tulee tarvittaessa tukemaan myös yksityisessä pph:ssa?

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen suunnitelmat pitäisi olla linjassa toistensa kanssa laatimisten, sisältöjen ja käytäntöjen suhteen. On tärkeää, että valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa täydennetään kuntakohteisella varhaiskasvatussuunnitelmalla. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä mietittäessä tulee huolehtia siitä, että siinä korostetaan käytävän keskustelun merkityksellisyyttä enemmän kuin kirjaamista sinänsä.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien tekemisen tulisi ohjata kasvatuskumppanuuteen, yhteisen näkemyksen muodostamiseen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisesta. Palvelusopimus täytyy liittää osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen vasun sisältö voisi koostua seuraavista asioista: lapsen hyvä alku varhaiskasvatuksessa, palvelusopimus, vanhempien ja lapsen tutustumiskäynnit, yhteisen näkemyksen muodostaminen ja kirjaaminen vasuun. On tärkeää, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen velvoitetaan lakitekstissä.

Lastentarhanopettajilla on työtiimeissä pedagoginen päävastuu työkokonaisuudesta, johon liittyy osana lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Perhepäivähoidon ohjauksesta vastaavan on varmistettava, että perhepäivähoitajilla on tarvittava

26.3.2015

osaaminen vasujen laatimiseen ja että he saavat tarvittavaa tukea vasujen laatimisessa.

Hyvä, että lakiin sisällytetään jatkuvan arvioinnin säädös. Toiminta tulee perustua jatkuvaan arvioimiseen sekä kuntatasolla että yksikkötasolla, mutta on hyvä olla väljyyttä siinä määrittelyssä miten kunta sen arvioinnin toteuttaa. Mitä mahtanee tarkemmin tarkoittaa, että kunnan tulee julkistaa oma arviointinsa?

On erittäin hyvä, jos omavalvontasuunnitelma otetaan käyttöön myös kunnallisissa palveluissa. Yksityisissä palveluissa käytössä oleva omavalvontasuunnitelma on erittäin kattava. Sen tekeminen velvoittaa palveluntuottajan pohdintaan ja selvittämään palveluun, sen toteuttamiseen ja laatuun liittyviä asioita sekä tekee toiminnasta läpinäkyvän vanhemmille.

7 luku – Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset (31 – 37 §)

Jos yksityiseltä perhepäivähoitajalta vaaditaan ammattitutkinto tai muu soveltuva tutkinto, on kelpoisuusvaatimus syytä kirjata todella selkeästi. Ryhmämuotoinen perhepäivähoito edellyttää hoitajilta vähintään perhepäivähoitajan ammattitutkinnon ja kolmen hoitajan ryhmiksi ei pitäisi enää sallia sillä se edellyttää jo toisenlaista ryhmämuotoisen toiminnan hallintataitoa ja kaikilta työntekijöiltä siihen riittävää koulutusta.

Varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin tulisi vaatia ylempi korkeakoulututkinto sillä työntekijöiden koulutustaso varhaiskasvatuksessa on myös noussut ja vastuukokonaisuudet esimiehillä ovat kasvaneet. Myös rehtoreilta vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto ja pitäisi mennä samassa linjassa päiväkotienkin osalta.

8 luku – Henkilöstön mitoitus, rakenne ja täydennyskoulutus (38 – 42 §)

Kasvatusvastuullisten määrän määrittely suhdeluvun avulla on hyvä asia. Ryhmäkoon määrittely korkeintaan kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä ylläpitää vanhaa pedagogista toimintakulttuuria ja toimintatapoja. Lisäksi ryhmäkoon määrittely ohjaa ajattelua toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta aikuisjohtoisesti 21 tai 12 lapsen kanssa ja se on vastoin varhaiskasvatuslakiin asetettuja tavoitteita.

Jyväskylässä on jo vuosia lähdetty muodostamaan lapsiryhmiä pienryhmä- ja työparityöskentelyn näkökulmasta, jolloin ryhmän koko voi vaihdella 4 - 14 lapsen välillä. Tilat järjestetään vastaamaan pienryhmätoiminnan tarpeita. Uusissa rakennettavissa yksiköissä tilasuunnittelu on perustunut pienryhmien ja työparien työskentelyn, jolloin esimerkiksi kuuden työntekijän pienryhmät toimivat yhdessä samalla "kotialueella". Toiminnan suunnittelulla ja porrastamisella huolehditaan siitä, ettei tiloissa toimi yhtä aikaa isoa lapsiryhmää, esim. 21 lasta samanaikaisesti. Toimintatapa pohjaa sellaiseen ryhmien muodostamiseen, että myös tuen tarpeet pystytään ottamaan huomioon pienryhmien rakentamisessa.

26.3.2015

Määrittely enintään kolmen kasvatusvastuullisen ryhmiin sijoittelusta ei tuota mitään lisäarvoa toiminnalle. Mikään tunnettu tutkimustietoa ei myöskään tuota tietoa tällaisen rajauksen tarpeellisuudesta. Yksittäisten päivien ylitykset käytössä on käytännön syistä hyväksyttävä jos perheille mahdollistetaan heidän toivomansa hoitoaikaperusteiset järjestelyt.

Perhepäivähoitoryhmässä viidennen osa-aikaisen lapsen tulisi voida olla muukin kuin esiopetusikäinen lapsi: tämä edistäisi perhepäivähoidon säilymistä yhtenä varhaiskasvatuksen hoitomuotona.

On hyvä, että varhaiskasvatusympäristön kehittävyys ja oppimisen edistävyyteen kiinnitetään laissa erityistä huomiota ja opetus- ja kulttuuriministeriöltä odotetaan oikeasti asiaan tarkempia säännöksiä eikä pelkästään mainintana olevaa "voidaan antaa tarvittaessa".

9 luku – Tietojen vaihto ja salassapito (43 – 45 §)

Teksti on riittävä. Ei voi kuitenkaan olla yhdensuuntaista toimintaa vaan vastavuoroista.

10 luku – Yksityisen palvelujen tuottajan järjestämä varhaiskasvatus (46 – 48 §)

Tässä luvussa on paljon epäselviä kohtia liittyen ilmoitusmenettelyyn, rekisterin pitämiseen sekä valvonnan, ohjauksen, neuvonnan, seurannan, tarkastusoikeuden sekä huomautusten ja määräysten antamisen vastuisiin Opetushallituksen, Aluehallintoviraston ja kaupungin välillä. Tekstin perusteella näyttää siltä, että Aluehallintoviraston rooli tulee vahvistumaan, joten siellä resursointia tulee vahvistaa. Jyväskylän asiat hoidetaan Vaasan toimipisteessä, jossa viime kevään jälkeen ei ole ollut henkilöä, jolla olisi ollut selkeästi varhaiskasvatuksen asiat vastuullaan. Kunnalla pitäisi olla oikeus antaa määräyksiä yksityisen palvelun epäkohtien korjaamiseksi.

Ohjausjärjestelmän osalta tarvitaan yksityisen palveluntuottajan rekisteri ja siitä on oltava selkeät ohjeet ja linjaukset.

11 luku – Hallinto ja valvonta (49 – 58 §)

Opetushallituksen toimiminen varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona on hyvä asia. Toivotaan, että opetushallitus ohjeistaa jatkossa tarkemmin aluehallintoviraston lisäksi myös kuntien varhaiskasvatusta.

Onko tarpeen kirjata aluehallintoviranomaiselle näin mittavaa roolia kun opetushallitus on asiantuntijavirasto? Aluehallintoviraston pitäisi olla varhaiskasvatuksen osalta resursoitu paremmin, jos kirjataan asiat näin. Opetushallitukselta ja aluehallintoviranomaiselta voisi tulla valvontasuunnitelma, jonka toteuttamisesta vastaavat kunnat ja jonka perusteella kunnan virnaomaiset tekevät valvontaa.

26.3.2015

12 luku – Rahoitus ja asiakasmaksut (59 – 60 §)

Uutta maksulakia varhaiskasvatuksen maksujen osalta odotetaan, koska se olisi sekä varhaiskasvatuspalveluja järjestävien kuntien, yksityisten palveluntuottajien sekä varhaiskasvatuspalvelujen asiakkaiden etu. Asiakasmaksulain uudistus tulisi tehdä samanaikaisesti varhaiskasvatuslain kanssa. Toivotaan hoitoaikaperusteista asiakasmaksulakia sillä olemme Jyväskylässä aloittaneet työn asiakasmaksujen perusteiden uudistamiseksi siten, että ne tulisivat voimaan 1.8.2016 alkaen ja koskisivat kunnallisten asiakasmaksujen lisäksi myös yksityisiä palvelusetelipalveluita.

Päätöslite:

- lausuntopyyntö

Toimialajohtaja Leisimon ehdotus

Sivistyslautakunta antaa hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi edellä esitetyn lausunnon

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tom Nevanpää ja Pauliina Holm poistuivat asian käsittelyn aikana ennen päätöksentekoa.

Hannamaija Väkiparta poistui asian käsittelyn jälkeen.

Otteen oikeaksi todistaa

Jyväskylässä 30.3.2015

Hallintosihteeri Anne Honkanen

Lausuntopyyntö

24.2.2015

Jakelussa mainituille

OKM 15/010/2015

Asia: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi varhaiskasvatuslaiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoanne liitteenä olevasta hallituksen esityksen luonnoksesta. Lausunto pyydetään toimittamaan sähköisesti viimeistään 7.4.2015 opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamon sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@minedu.fi sekä Word-muodossa osoitteeseen varhaiskasvatuslaki@minedu.fi.

Ministeriö pyytää lausunnon antajaa tiivistämään lausunnon päätteeksi lausuntoon sisältyvän keskeisimmän sisällön lyhyesti (enimmäispituus 1 sivu) otsikolla "Lausunnon keskeinen sisältö", joka otetaan lausuntoyhteenvetoon. Lausuntoyhteenveto julkistetaan opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivuilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 7.12.2012 työryhmän valmistelemaan päivähoidon koskevien lakien uudistamista. Työryhmä on luovuttanut esityksensä 21.3.2014. Työryhmän esityksestä järjestettiin keuhällä 2014 lausuntokierros jota koskevat lausunnot ja muu materiaali on nähtävissä ministeriön internetsivuilla:

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/index.html?lang=fi

Esitys on valmistelu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä. Valmistelussa on käytetty työryhmän raportista saatuja lausuntoja, koska esityksen ehdotukset pohjautuvat pääosin työryhmän esityksiin.

Hallituksen esitysluonnoksen ruotsinkielinen versio on saatavilla yllä olevasta internetosoitteesta viimeistään 27.2.2015.

Lisätietoja antavat opetusneuvos Kirsi Alila (kirsi.alila@minedu.fi), hallitusneuvos Janne Öberg (janne.oberg@minedu.fi) sekä neuvotteleva virkamies Tarja Kahiluoto (tarja.kahiluoto@minedu.fi).

Johtajan sijainen, opetusneuvos

Aki Tornberg

Hallitusneuvos

Janne Öberg

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Meritutlinkatu 10, Helsinki | PL 29, 00023 Valtionneuvosto
Puh. 0295 3 30004 | kirjaamo@minedu.fi

Undervisnings- och kulturministeriet

Sjötullsgatan 10, Helsingfors | PB 29, 00023 Statsrådet
Tfn 0295 3 30004 | kirjaamo@minedu.fi

www.minedu.fi